

KULTURUTSKOTTETS UTLÅTANDE 16/2013 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av kyrkolagen

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 september 2013 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av kyrkolagen (RP 96/2013 rd) till förvaltningsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att kulturutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Sini Lahdenperä, undervisnings- och kulturministeriet.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av

- miljöministeriet
- Kyrkostyrelsen
- Museiverket
- Ålands landskapsregering.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Finlands evangelisk-lutherska kyrka besitter ett enormt materiellt kulturarv i form av kulturmiljöer, byggnader, föremål och arkiv. Kyrkorna har även där de står ett stort arkitektoniskt och byggnadshistoriskt värde och har en framträdande roll i stads- eller bybild. De har också en historisk och symbolisk betydelse för det lokala samhället. Kyrkan har följt kyrkolagens bestämmelser om byggnadsskydd och tagit ansvaret för sitt byggnadsarv. Det är viktigt, menar utskottet, att lagstiftningen om skyddet av kyrkliga byggnader uppdateras och anpassas till skyddspraxis i vårt land. Ändringarna i propositionen leder till bättre förfaranden för skydd av kyrkliga byggnader.

Utskottet tycker det är bra att Museiverket får en starkare expertroll och att kyrkliga byggnader

der allt mer inkluderas i yttrandeförfarandet. Yttrande ska begäras av Museiverket om planer som gäller väsentlig ändring eller rivning av eller ändring av användningsändamålet i fråga om kyrkliga byggnader som är äldre än 50 år även i det fall att de inte är skyddade. Det ger verket möjlighet att ta ställning till objektets kulturhistoriska värde redan i planeringsfasen.

Museiverket föreslås också få rätt att ge anvisningar och att överklaga vissa beslut gällande en skyddad byggnad. Men detta avser inte alla de kyrkliga byggnader som verket ska ombes yttra sig om inför åtgärder av olika slag. Därmed ligger ansvaret tyngre på underställningsmyndigheten, dvs. Kyrkostyrelsen, att bevaka att lagens syfte uppfylls. I samband med yttrandeförfarandet har emellertid Museiverket, och även församlingen, en naturlig möjlighet att fundera på

om byggnadshistoria, arkitektur, byggteknik eller särskilda miljövärden eventuellt motiverar ett initiativ till Kyrkostyrelsen om skydd av objektet.

Det finns församlingar där kunskap om projektering och byggkontroll saknas, och inte minst då är det viktigt att i kontakterna med Museiverket kunna få renoveringsråd. Museiverket vet av erfarenhet att även den initiala inriktningen på ändrings- eller reparationsprojekt är utslagsgivande för samtliga parter resurser. Yttrandeförfarandet är mindre komplicerat när det finns bekräftelse på vilket syfte ändringarna har och att planeringen håller en fullgod nivå. I reparations- och ändringsprojekt och när skyddsbeslut ska fattas underlättar förfarandet med yttrande från Museiverket också utredningen av om det finns andra intressen involverade, t.ex. till följd av lagen om fornminnen, och hur dessa påverkar ärendet.

Observeras bör att skyddet av en kyrklig byggnad även gäller fast inredning med tillhörande konstverk och målningar. I samband med ändringar och reparationer sker också ändringar t.ex. i förhållandena inomhus, vilket återverkar på olika material, ytbehandlingar och målningar, inklusive målarfärgen på bänkar, läktare, träskulpturer och altartavlor. Temperatur- och fuktväxlingar samt en alltför torr luft orsakar skador. Församlingarna ansvarar också för föremål som för att bevaras kräver förhållanden som uppfyller museinormerna. Konserveringsexperten vet var gränsvärdena går och kan vid behov tipsa om andra experter.

Utskottet vill påpeka att kyrkorna under århundradenas lopp varit prestigefyllda planeringsobjekt och att arkitektävlingarna för kyrkliga byggnader haft sin stora andel i detta. Det kyrkliga byggandet har haft en speciell plats i den finländska arkitekturen ända sedan 1950-talet, då arkitekturen förändrades, blev kreativ och fick internationellt renommé. De nya arkitektoniska uttrycksformerna och den nya byggtekniken avspeglas tydligt i de kyrkliga byggnaderna från 1950—1970-talen. De material och tekniska lösningar som då introducerades är i dagens läge i många stycken redan historia i bygg- och reparationshänseende. För att de ska kunna konserveras med respekt för och hänsyn till byggnadens egenart krävs bl.a. specialkunskap som museimyndigheterna besitter.

Regeringen framhåller i propositionen "att med tanke på samarbetet och förtroendet mellan församlingarna och Museiverket är det viktigt att Museiverkets resurser genom rätt dimensionering möjliggör att verkets yttranden kan ges inom en rimlig tid." Därför är det angeläget att Museiverket har en restaureringsexpert enkom för kyrkliga byggnader, menar utskottet.

Utskottet är bekymrat över det pressade ekonomiska läget i många församlingar och den därmed förknippade risken att alla kulturhistoriskt betydelsefulla byggnader inte kan bevaras i fullgott skick för eftervärlden.

Ställningstagande

Kulturutskottet föreslår

att lagförslaget godkänns.

Helsingfors den 17 oktober 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Raija Vahasalo /saml
medl. Ritva Elomaa /saf
Eeva-Johanna Eloranta /sd
Jukka Gustafsson /sd
Leena Harkimo /saml
Pauli Kiuru /saml
Kimmo Kivelä /saf
Sanna Lauslahti /saml

Silvia Modig /vänst
Mika Niikko /saf
Mikaela Nylander /sv
Tuula Peltonen /sd
Tuomo Puumala /cent
Simo Rundgren /cent
Pauliina Viitamies /sd (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Marja Hakkila.